

Camí saliner

Navàs

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Ruta transversal que travessa tot el terme municipal, d'oest a est.
Emplaçament
Alçada: El tram est coincideix amb l'actual carretera de Navàs al Muja.
400

Coordenades:

Latitud: 41.86519
Longitud: 1.77878
UTM Est (X): 398647
UTM Nord (Y): 4635530

Classificació

Número de fitxa 08141 - 366
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Obra civil
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle X-XIX
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: No s'han conservat restes materials del traçat antic del camí
Protecció Legal
Tipus de protecció: BPU
Observacions protecció: Pla Especial Urbanístic de Protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages), 2018, amb el núm. 06.BAMP. Nivell 4. Ambiental. Nivell 6. AEA.
Data aprovació: dc., 20/02/2019 - 12:00
Accés Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Propietaris diversos

Fitxes associades:

[Camí ral de Castelladral](#)

[Camí Ral de Manresa a Cardona](#)

Descripció

Camí transversal per on es transportava la sal de Cardona cap a l'Osona i les terres del Pirineu i que travessava tot el terme de Navàs, d'oest a est. Aquest camí va ser molt important històricament i està força ben documentat, tot i que en alguns trams no en podem concretar el recorregut precís. Que sapiguem, no s'han conservat restes materials del traçat originari, que devia ser el propi d'un camí de bast; és a dir, no apte per a carruatges. En l'apartat d'història detallem el recorregut d'aquest camí i les dades documentals que en coneixem.

Observacions:

En el Catàleg de protecció del patrimoni de Navàs (fitxa 06.BAMP) s'hi inclouen diferents mapes amb el recorregut del Camí Saliner en els trams més coneguts, a la part est del municipi. S'han elaborat en base a la informació facilitada per Josep M. Badia. Cal dir, però, que el traçat proposat és molt aproximatiu.

Història

Els camins de la sal o camins saliners de Cardona van tenir una importància cabdal al llarg de la història, ja que la sal era un producte estratègic. El jaciment de sal de Cardona ha estat explotat des d'èpoques molt reculades, ja a la prehistòria i en època antiga, i a l'edat mitjana va justificar la presència del castell, dominat pels Cardona, que foren una de les famílies nobiliàries més importants de Catalunya. Des de Cardona sortien tres camins principals de distribució de la sal. Un era el camí de ponent, que anava cap a Cervera, un altre el de llevant, que és el que travessava el terme de Navàs en direcció a Vic, i finalment el de migdia, que recorria la vall del Cardener, passant per Manresa i cap a Barcelona.

El camí de llevant, que travessava tot el municipi de Navàs, distribuïa la sal de Cardona cap a la zona de Vic i les terres del Pirineu. La sal s'utilitzava per a diversos usos, però especialment per cobrir les necessitats de la ramaderia transhumant que aprofitava les pastures d'estiu a les muntanyes pirinenques.

Aquest camí saliner transversal se separava del principal a poc de sortir de Cardona, a la zona del pont de Malagarriga, i entrava al terme de Navàs pel Coll d'en Guineu o Coll de les Bruixes, que apareix en algunes cròniques com un punt estratègic. Aquest primer tram no és gaire conegut. Segons sembla, hi havia una variant que feia un recorregut més al nord, passant per la Llastanosa. Però l'itinerari més conegut transcorria pel sector sud del terme. Passava prop de la masia de Puig-gròs i pel castell de Solivella. Una mica més enllà es creuava amb un camí que anava de nord a sud cap a Castelladral. Aquesta zona a l'entorn de solivella i del mas Bigora devia ser força estratègica. És interessant perquè hi trobem tres elements que podrien estar vinculats amb torres o fortificacions de control d'aquestes rutes. Són el castell de Solivella, Bigorra Vell (una possible torre de vigiliància alt-medieval obrada amb opus spicatum) i el que hem anomenat jaciment de Maçaners (una altra possible torre, també obrada en part amb opus spicatum i situada en un punt estratègic). Des de Solivella el Camí saliner continuava cap al Mujal i Navàs. Travessava el Llobregat a l'alçada de l'actual fàbrica Forcada. Aquí hi havia un pas que, a l'altra banda del riu, donava al

molí de Castellet (ja en terme de Gaià). Al segle XX s'hi construí un pont. El camí continuava en terme de Gaià prop de Badia, Manalvens, cal Pons i Coll de Comadoms, per continuar en direcció a Oristà i Vic. Cal dir que, a més del trànsit de viatgers, també passaven per aquest sector importants rutes de transhumància

La documentació medieval ja esmenta en alguns trams aquest camí. L'any 981 hi ha documentada una "strata cardonense" a la zona de Gaià. Segons Josep M. Badia, en la documentació d'època moderna apareix amb les denominacions de "camí cardoner" o "camí saliner de Cardona". Al segle XVI, els capbreus del senyor de Castelladral citen el "camí que va de Cardona a Vich" al nord de la Garriga, al sud-est del Puiggròs, al nord de Bigorra i al sud de Maçaners. I diferents documents de l'època (Arxiu Parroquial del Mojal, 1618, 1620 i 1740) citen el camí Saliner.

Bibliografia

BADIA, J.M. (1988). "Navàs", *Història del Bages*, Volum II. Edicions Parcir. Manresa, p 156.

BADIA I MASGRAU, Josep M. *Castelladral, un poble de pagès* (llibre en elaboració).

BADIA I MASGRAU, Josep M. Escrits inèdits.

CAIXAL, ÀLVAR; VILAMALA, Imma i altres (2018). *Pla Especial Urbanístic de protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages)*. Ajuntament de Navàs. Fitxa 06.BAMP

FÀBREGA, Albert (2006). "El camí ral de Manresa a Cardona", *Dovella* núm. 91, Centre d'Estudis del Bages, Manresa (Primavera-Estiu, 2006), p. 26.

GUARDIA, Carlos; OBIOLS, Lluís (2014). "Sal, exèrcits i altres passavolants. Notícia de la sortida d'estudi la SCG (14 de juny de 2014)". *Obrador Obert. El butlletí digital de la SCG*.

PIÑERO, Jordi (2018). "Camí de Graumulà", *Mapa del Patrimoni Cultural de Gaià*, Diputació de Barcelona, fitxa 65. (<https://patrimonicultural.diba.cat/element/cami-de-graumula>)

